

Huggrún

Heimspeki með börnum

hugur og tegundir

vandanir og hugarfar

heimur og hugmyndir

VINÁTTA og *kærleikur*

WFALEGT og ljótt

fordómar og *frjáls hugsun*

breyskleiki og mannlegt eðli

tilgangur víska

þversagnir, sýnd og reynd

tilgangur víska

tilgangur lífsins og *trúarbrögð*

Spurningar og trúfrelsi

sannleikur, skilningur og níska

frelsi og óendanleiki

siðferði og makleg málagjöld

HLISKA OG OFBELDI

mannlegt eðli og **fréttamat**

sanngirni, réttindi **OG SKYLDUR**

FALLEGT og ljótt

Vinnubók

Efnisyfirlit

Páfagaukurinn	1
Lífið er leikur	2
Hugmyndir	3
Góður Guð	4
Hræðslupúki	5
Asnar	6
Flísir í auganu	7
Akkiles og skjaldbakan	8
Bull	9
Nirfill og nískupúki	13
Rísi og trítill	17
Ofurhetjur	20
Hrekkir	21
Í fréttum	23
Veiðiferðin	24
Eftirréttur	25
Leyndarmálið	26
Góður vinur	28
Ljótí andarunginn	29

Hugrún

Heimspeki með börnum
Vinnubók

ISBN: 978-9979-0-2648-8

© 2010 Sigurður Björnsson

© 2010 teikningar: Rán Flygenring

1. útgáfa 2010

önnur prentun 2013

Menntamálastofnun

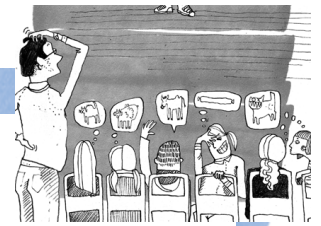
Kópavogi

Bók þessa má ekki afrita með neinum hætti, svo sem með ljósmyndun, prentun, hljóðritun eða á annan sambærilegan hátt, að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis höfundar og útgefanda.

Ritstjóri: Aldís Yngvadóttir

Umbrot og hönnun: Námsgagnastofnun

Prentun: Litróf ehf.

Páfagaukurinn

Finndu eins margar hugmyndir og þú getur sem þú heldur að búi í orðunum.

Dæmi:

mjólk (*drykkur, hvít, kemur úr kúm, styrkir bein, bændur framleiða, er notuð*
í alls konar mjólkurvörur ...)

sól

ey _____

_____

_____

_____

hamar _____

_____

_____

_____

_____

leikur _____

_____

_____

_____

_____

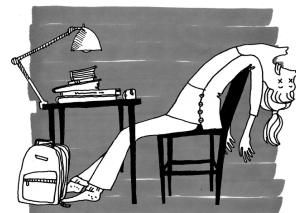
Sanngirni _____

_____

_____

_____

Hvaða orð fannst þér erfiðast? _____

Lífið er leikur

Nefndu fimm leiki sem þér finnst skemmtilegir:

Hvað gerir þessa leiki skemmtilega? Er það misjafnt eftir leikjum?

Hefurðu einhverjar skyldur?

heima _____

í skólanum _____

gagnvart vinum _____

gagnvart ókunnugum _____

Hvort finnst þér skemmtilegt eða leiðinlegt að gera skyldu þína? Af hverju?

Hugmyndir

Ertu með mynd í huganum af hundi?
Reyndu að teikna myndina.

Ertu með mynd í huganum af blómi?
Reyndu að teikna myndina.

Ertu með mynd í huganum af myrkri?
Reyndu að teikna myndina?

Ertu með mynd í huganum af vináttu?
Reyndu að teikna myndina?

Berðu myndirnar þínar saman við myndirnar hjá bekkjarfélagi þínum?
Af hverju heldurðu að myndirnar séu ekki eins?

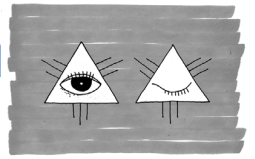
Geturðu nefnt einhverjar hugmyndir sem þú hefur en finnur samt enga mynd af í huganum?

Góður Guð

Krossaðu við þær hugmyndir sem þér finnst vera réttar.

- Tilgangurinn með lífinu er að eldast.
- Tilgangurinn með lífinu er að stækka.
- Tilgangurinn með lífinu er að leika sér.
- Tilgangurinn með lífinu er að læra.
- Tilgangurinn með lífinu er að þroskast.
- Tilgangurinn með lífinu er að hjálpa öðrum.
- Tilgangurinn með lífinu er að fá góðar hugmyndir.
- Tilgangurinn með lífinu er að vera góð manneskja.
- Tilgangurinn með lífinu er að gera það sem mann langar til.
- Tilgangurinn með lífinu er að verða bestur í einhverju.
- Tilgangurinn með lífinu er að finna út hver maður er.
- Tilgangurinn með lífinu er að gera alltaf skyldu sína.
- Tilgangurinn með lífinu er að láta sér alltaf líða vel.
- Tilgangurinn með lífinu er að vera sáttur við sjálfa(n) sig.

Ákveður þú sjálf(ur) hver tilgangur lífs þíns er eða ákveður einhver annar það fyrir þig?

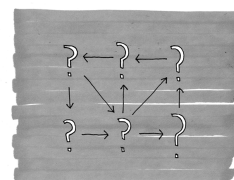
Skrifaðu niður það sem þér finnst gott við heiminn og það sem þér finnst vont við hann.

Gott

Vont

<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

Hræðslupúki

Skrifaðu niður fimm spurningar sem þú veist ekki svörin við en langar til að vita. Skráðu við hverja spurningu hjá hverjum þú heldur að best væri að leita eftir svari eða hvort best væri að leita að svari sjálf(ur).

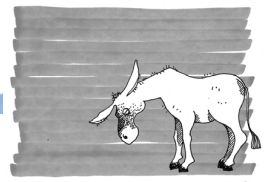

Asnar

Skrifaðu niður tíu atriði sem þú ræður hvort þú trúir eða trúir ekki?

- T.d.:
- hvernig veðrið er í dag
  - að sólin sé kringlótt
  - að jörðin sé flöt
  - að þú eigir að hegða þér í samræmi við skólareglur

Ertu sammála/ósammála sögumanninum um að það sé ekki skoðanafrelsi á Íslandi? Af hverju?

Krossaðu við þær staðhæfingar sem þú heldur að séu fordómar:

- Strákar eru sterkari en stelpur.
- Íslendingar eru bestir.
- Það er kaldara á Íslandi en á Spáni.
- Raunveruleikaþættir eru heimskulegir.
- Harry Potter er leiðinlegur.
- Þjóðverjar eru þröngsýnir.
- Slátur er góður matur.

Flísín í auganu

Geturðu útskýrt af hverju fólk gerir stundum það sem það veit að það á ekki að gera?
Nefndu nokkur dæmi.

Geturðu útskýrt af hverju þú gerir sjálf(ur) það sem þú veist að þú átt ekki að gera?
Nefndu nokkur dæmi.

Hvort ætli sé auðveldara að sjá galla sem aðrir hafa eða að viðurkenna sína eigin galla?
Af hverju?

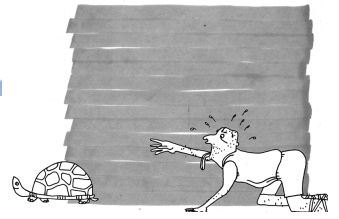

Akkiles og skjaldbakan

Reyndu að útskýra hvað er átt við:

Heimurinn fer minnkandi en samt er hann jafn stór og hann hefur alltaf verið.

Tíminn líður hraðar eftir því sem jólin nálgast en samt er sólarhringurinn alltaf jafn langur.

Það er leikur að læra en samt er stundum ekkert gaman í skólanum.

Hálfnað er verk þá hafið er en samt á ég enn miklu meira en helminginn eftir.

Börn eru í eðli sínu góð en samt hrekkja þau oft hvert annað.

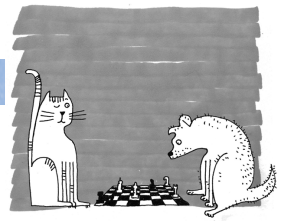
Fullorðið fólk er viturt en samt hagar það sér oft heimskulega.

Bull

Hvað vitum við og hvað er hægt að vita?

Tunglið er úr osti.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Enginn veit það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Apar hugsa eins og menn.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Heimurinn er að stækka.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Heimurinn er að minnka.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Fólk er vitrara í dag en í gamla daga.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Það eru til geimverur.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Mennirnir verða alltaf til.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Mennirnir fæðast góðir.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Orð eru bara orð.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Það er ekki allt satt sem stendur í bókum.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Heimurinn fer batnandi.

- Veit það.
- Veit það ekki.
- Ekki hægt að vita það.
- Veit hver veit það.
- Það verður aldrei hægt að vita það.

Samantekt á krossum.

Gerðu grein fyrir krossunum þínum hér fyrir neðan. Gott er að nota liti.

11					
10					
9					
8					
7					
6					
5					
4					
3					
2					
1					
0					
	Veit það	Veit það ekki	Ekki hægt að vita það	Veit hver veit það	Það verður aldrei hægt að vita það

Hvað er það sem þú kannt best af öllu? Búðu til myndasögu sem sýnir það?

Skiptir máli að kunna eitthvað vel? Af hverju? / Af hverju ekki?

Nirfill og nískupúki

Hvað er satt og hvað er ekki satt?

Kennarinn er skemmtilegur.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

Foreldrar mínir eru góðir.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

0 er ekki tala.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

Heimurinn er að stækka.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

Það er gaman á jólunum.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

Jólasveinar eru skemmtilegir.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

Það eru til jólatré.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

Hugmyndir eru eftirmynd af því sem er í heiminum.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

Allar manneskjur geta verið góðar.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

Ég ræð því hvað mér finnst leiðinlegt.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

Heimurinn fer batnandi.

- Satt.
- Ósatt.
- Að hluta til satt.
- Hvorki satt né ósatt.
- Stundum satt og stundum ósatt.

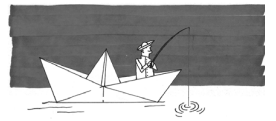
Samantekt á krossum. Gerðu grein fyrir krossunum þínum hér fyrir neðan.

Gott er að nota liti.

11					
10					
9					
8					
7					
6					
5					
4					
3					
2					
1					
0					
	Satt	Ósatt	Að hluta til satt	Hvorki satt né ósatt	Stundum satt og stundum ósatt

Teiknaðu myndir af sannleikanum og skyldum hugtökum.

Þetta er satt	Þetta er ósatt
Stundum satt	Að hluta til satt

Risi og trítill

Hvað af þessu er teljanlegt?

1. Mennirnir í heiminum.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

2. Stjörnurnar í geimnum.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

3. Hugsanirnar í huganum.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

4. Húsin í götunni minni.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

5. Sandkornin á ströndinni.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

6. Dagarnir sem eru eftir af heiminum.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

7. Dagarnir sem eru búnir í heiminum.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

8. Tilfinningarnar í sálinni.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

9. Gleðidagar.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

10. Metrarnir að endimörkum heimsins.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

11. Allar tölur sem til eru.

- Hægt að telja.
- Ekki hægt að telja.
- Ekki hægt að telja núna en verður kannski hægt seinna.

Teiknaðu tákn fyrir orðin:

Frelsi	Ófrelsi
Óendanlegt	Endanlegt

Ofurhetjur

Hvaða yfirnáttúrulega eiginleika vildurðu hafa ef þú værir ofurhetja?

Hverjum myndirðu hjálpa ef þú værir ofurhetja?

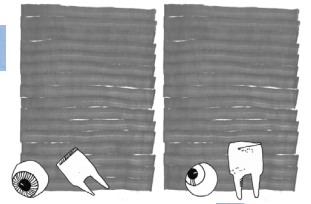

Uppáhaldsofurhetjan mín! (þú mátt líma inn mynd).

Hrekkir

Þarftu stundum að nota hugrekki til

- að fara á fætur á morgnana? – Af hverju? / Af hverju ekki?

- að mæta í leikfimi? – Af hverju? / Af hverju ekki?

- að smakka mat sem þú hefur ekki smakkað áður? – Af hverju? / Af hverju ekki?

- að spyrja spurninga? – Af hverju? / Af hverju ekki?

- að skipta þér af því sem þér finnst aðrir gera rangt? Af hverju? / Af hverju ekki?

- að segja satt? – Af hverju? / Af hverju ekki?

- að ljúga? – Af hverju? / Af hverju ekki?

- að standa með sjálfum/sjálfri þér? – Af hverju? / Af hverju ekki?

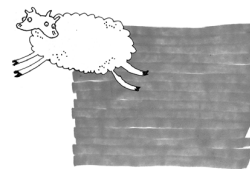

Í fréttum

Skrifaðu um atburð sem þér finnst vera mesta fréttin í þínu eigin lífi í þessari viku.
Teiknaðu mynd sem passar við fréttina.

A large, empty rectangular box with a thin blue border, intended for drawing a picture related to the news story.

Hvað er það sem gerði þennan atburð í lífi þínu merkilegri en aðra atburði sem þú varst þátttakandi í þessa vikuna?

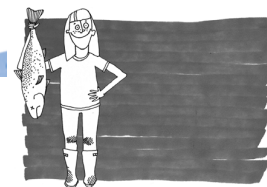

Veiðiferðin

Eru allar reglur í íþróttakappleikjum sanngjarnar?

Já Nei

Af hverju? _____

Eru allar reglur sem gilda í skólanum sanngjarnar?

Já Nei

Af hverju? _____

Eru allar reglur sem gilda á heimilinu þínu sanngjarnar?

Já Nei

Af hverju? _____

Eftirréttur

Getur þú nefnt dæmi um órétt sem einhver hefur verið beittur? Í lífinu eða sögu sem þú þekkir?

Ræðið saman í litlum hópum:

Hver er mikilvægasti réttur sem allir menn hafa og hver er sá næstmikilvægasti?
Reynið að komast að því í sameiningu af hverju þið eruð (ó)sammála.
Skrifið minnisatriði hér:

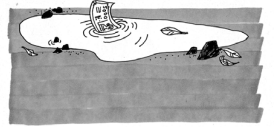

Hóparnir kynna niðurstöður sínar fyrir bekknum og svara spurningum og gagnrýni.

Leyndarmálið

Ber þér skylda til að virða rétt annarra til þess að

- segja skoðun sína? Er þetta í raun skylda þín? Af hverju? / Af hverju ekki?
Ef svo er hvernig sýnirðu hana í verki?

- fá það sem þeir vilja? Er þetta í raun skylda þín? Af hverju? / Af hverju ekki?
Ef svo er hvernig sýnirðu hana í verki?

- vera glaðir? Er þetta í raun skylda þín? Af hverju? / Af hverju ekki?
Ef svo er hvernig sýnirðu hana í verki?

- fá að vera í friði? Er þetta í raun skylda þín? Af hverju? / Af hverju ekki?
Ef svo er hvernig sýnirðu hana í verki?

- vera alltaf á undan öðrum? Er þetta í raun skylda þín? Af hverju? / Af hverju ekki?
Ef svo er hvernig sýnirðu hana í verki?

- að verja sig? Er þetta í raun skylda þín? Af hverju? / Af hverju ekki?
Ef svo er hvernig sýnirðu hana í verki?

- vera eins og þeir eru? Er þetta í raun skylda þín? Af hverju? / Af hverju ekki?
Ef svo er hvernig sýnirðu hana í verki?

Góður vinur

Í einum dægurlagatexta segir að góður vinur geti gert kraftaverk. Hvers konar kraftaverk ætli höfundur textans sé að meina? Skrifaðu sögu um góðan vin sem gerir kraftaverk.

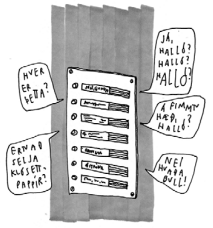

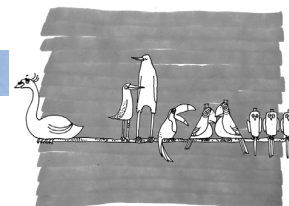

Ljóti andarunginn

Er myndin sem þú hefur af sjálfri/sjálfum þér alltaf sú sama eða er hún sífellt að breytast?
Hugsaðu málið!

Úr hverju er myndin sem þú hefur af sjálfri/sjálfum þér?

- Af því sem þú gerir (hvernig þá?). Nefndu dæmi:

- Af því sem þú hugsar (hvernig þá?). Nefndu dæmi:

- Af því sem aðrir segja við þig (hvernig þá?). Nefndu dæmi:

- Af því sem aðrir segja um þig (hvernig þá?). Nefndu dæmi:

Hvað getur þú gert til að skapa jákvæða mynd í þínum huga um það hver þú ert? Nefndu dæmi:

Sigurður Björnsson

Hugrún

Heimspeki með börnum

Vinnubók

m MENNTAMÁLASTOFNUN

40645

